

Akademie múzických umění v Praze

Hudební a taneční fakulta

Pedagogika tance

Moderní a současný tanec

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Úloha pedagóga pri výuke ľudových tancov

Alžbeta Mjartanová

Vedoucí práce: MgA. Marie Vrbatová Fričová Ph.D.

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, duben 2024

The Academy of Performing Arts in Prague
Faculty of music and dance

Dance pedagogy
Modern and contemporary dance

BACHELOR'S THESIS

The role of teacher in education of folk dance

Alžbeta Mjartanová

Dissertation supervisor: MgA. Marie Vrbatová Fričová Ph.D.

Academic title: BcA.

Prague, April 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem:

Úloha pedagóga pri výuke ľudových tancov

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím pouze uvedené literatury a pramenů a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna v souladu se zákonem a vnitřními předpisy AMU.

Praha, dne

.....

Alžbeta Mjartanová

Pod'akovanie

Veľké ďakujem patrí Marii Vrbatové Fričové za výborné vedenie, podporu a vždy presné korekcie. Pani Vajsovej, Vlčkovej, slečne Lebduškovej a pánovi Malíkovi za ochotu pri spolupráci na dotazníku o svojej pedagogickej činnosti.

Abstrakt

Vo svojej bakalárskej práci som sa zaoberala témou úlohy pedagóga pri výuke ľudového tanca, a to od charakteristiky pojmov, ako sú folklór, ľudový tanec, ľudový kroj, hudobný doprovod atď., ktoré pokladám za dôležité, ktorých podstatu by mal pedagóg tohto tanečného štýlu ovládať, až po rôzne možnosti pedagogických prístupov, typov výuky a taktiež na profil samotného pedagóga. Primárne som však zostavila dotazníkové šetrenie prostredníctvom ktorého mi štyria pedagógovia z rôznych konzervatórií zodpovedali na položené otázky. Od impulzu k výuke, ich koreňom v rámci folklóru, akí učitelia ich viedli pri ich začiatkoch, až k ich vlastnému prístupu a k nim som priradila môj vlastný pohľad na výuku a na daného pedagóga. Podľa jednotlivých odpovedí, literatúry a osnov som sa pokúsila na záver popísať, ako by mala vyzerat' hodina ľudového tanca.

Kľúčové slová: pedagogika, folklór, ľudový tanec, ľudový kroj, hudobný doprovod

Abstract

In my bachelor's thesis, I focused on the role of the pedagogue in teaching folk dance, starting from defining key concepts such as folklore, folk dance, folk costume, musical accompaniment, etc., which I consider important terms essential for a pedagogue to master in this dance style. I delved into various pedagogical approaches, teaching methods, and also the profile of the pedagogue themselves. Primarily, I conducted a questionnaire survey through which four pedagogues from different conservatories responded to the posed questions. From the impulse to teach, their roots within folklore, the teachers who guided them at their beginnings to their own approach, I also added my own perspective on teaching and on each pedagogue. Based on the individual responses, literature, and curricula, I attempted to describe how a folk dance class should ideally be structured.

Key words: pedagogy, folklore, folk dance, folk costume, musical accompaniment

Obsah

Úvod	1
1 Čo všetko by mal pedagóg ľudového tanca poznať a mať na pamäti?	3
1.1 Pojem folklór, ľudový tanec	3
1.2 Ľudový kroj, hudobný doprovod pri ľudovom tanci	5
1.3 Ľudová muzika	6
1.4 Esencia pedagóga a jeho výuky ľudového tanca	6
2 Pedagogické prístupy	7
2.1 Tvrdý“ prístup vo výuke	7
2.2 Pozitívny prístup vo výuke	7
2.3 Osobnosť pedagóga	7
2.4 Typy pedagógov	8
2.5 Požiadavky na pedagóga	9
3 Hospitácie na hodinách ľudového tanca	10
3.1 Eva Vajsová- Janáčková konzervatoř v Ostravě	10
3.2 Jan Malík, Duncan centre	12
3.3 Natalie Lebdušková, Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola s.r.o. .	14
3.4 Eva Vlčková, Taneční konzervatoř hlavního města Prahy	16
4 Ako by mala vyzerat' hodina ľudového tanca?	18
Záver	19
Seznam použitých zdrojů	21
Přílohy:	22

Seznam příloh

- Osnovy 1. a 2. ročníku Duncan centre- ľudový tanec

Úvod

Inšpirácia k napísaniu tejto práce pramenila z pravidelného zamýšľania sa, ako je možné, že má výuka ľudového tanca toľko podôb, a pritom pramení z jedného zdroja. Odpoveď, že je to práve pedagógom sa zdala jednoznačná, no aké jednotlivé prístupy môže učiteľ mať je už komplikovanejšie zodpovedať. Mojm cieľom bolo zistiť, ako by teda mala vyzerat' hodina ľudového tanca a aký charakter pedagóga je pre tento odbor najvyhovujúcejší, ktorý sa nemusí vzťahovať čisto na ľudový tanec ale na výuku tanca všeobecne.

Práca je delená na niekoľko častí, ktoré začínajú pojmami, ktoré by mal pedagóg ovládať. Jeho úloha totiž nespočíva len v technickom vedení, ako jednotlivé tanečné kroky majú vyzerat', ale taktiež predať sociálne, historické a kultúrne pozadia týchto tancov. Začala som najzákladnejším pojmom a tým je folklór, čo dané slovo vôbec znamená, z čoho sa skladá a aké sú vlastne folklórne prejavy. Neoddeliteľnou súčasťou je samozrejme ľudový tanec, ktorý patrí k hudobne pohybovým prejavom. V práci uvádzam jeho charakter, kto ho kedysi tancoval a že sa skutočný záujem oňho v rámci prezentačnej formy prejavil až o niečo neskôr a to v 30. rokoch 19. storočia a to hlavne od roku 1862 tanečnou suitou Česká beseda. Bežnou súčasťou minulosti, teraz už raritou súčasnosti je ľudový odej a tým je kroj, ktorý je silným nositeľom štýlu života v minulých storočí v daných oblastiach. Môžeme sledovať jeho zmenu napríklad v závislosti od sociálnej situácie daného kraja alebo jeho podnebia. Na záver objasňovania pojmov nesmieme zabudnúť na hudobný doprovod, ktorý napriek tomu, že sa pri výuke v rámci jeho rozmanitosti využíva zvyčajne len prostredníctvom klavíru, huslí alebo reprodukovanej hudby, tak je v rámci výukového procesu dôležité zdôrazniť, že sa v minulosti zo začiatku často využívali rôzne píšťaly, nástroje podobné lutne, jednoduché bicie nástroje a prvé vývojové typy huslí, z neskoršej doby sa vyskytujú aj prvé zmienky o dudách a v akom zoskupení môžeme vidieť dnešné muziky.

Zdôrazňujem v akom duchu by mal pedagóg ľudového tanca svojich žiakov viesť počínajúc od radosti z tanca až po dôvod k tancu v minulosti. V nasledujúcich kapitolách som sa sústredila na pedagóga ako takého. Aké prístupy je možné využiť a ktorý je pre výuku najvhodnejší. Existenciu tvrdého a pozitívneho prístupu vo výuke, ktoré sa môžu zdať v rámci svojej efektívnosti veľmi jednoznačné, avšak aj napriek tomu nie každý pedagóg ide čisto jedným smerom a hlavným dôvodom osobnosť pedagóga. To ma viedlo k ďalšej úvahe a rozboru, aké požiadavky sa na pedagóga kladú a aké typy učiteľov poznáme. Ktorý typ je pre školstvo výhodným a ľudským v závislosti od typu osobností ľudí ako takých. Súčasťou sú body, ktoré vychádzajú z charakterových vlastností pedagóga, od emocionálnej stability, asertívneho správania, prirodzenej autority, organizačného myslenia a tak ďalej.

V záverečnej časti som prácu obohatila o rozhovory z rôznymi pedagógmi.

Mojím zámerom bolo vybrať si pedagógov rôzne starých, z odlišných konzervatórií a s aspoň trochu odlišnými predošlými skúsenosťami. Sledovala som akú formu prístupu využívajú, odkiaľ čerpajú pri svojej výuke a v neposlednom rade, aké pedagogické vedenie majú za sebou. Následne som priložila niečo o ich pracovnej minulosti a pridala svoj názor z polohy diváka. Otázke, ako by mala vyzerat' hodina ľudového tanca som sa povenovala v poslednej časti práce a to rozborom vyučovacej hodiny od rozcvičky až po jednotlivé tance na záver hodín, kde nesmie chýbať najdôležitejšia myšlienka folklóru ako takého.

1 Čo všetko by mal pedagóg ľudového tanca poznať a mať na pamäti?

1.1 Pojem folklór, ľudový tanec

Kým sa dostaneme k úlohe pedagóga pri výuke ľudových tancov, mali by sme si najprv vysvetliť jedno z najzákladnejších slov v rámci našej tematiky a ním je folklór. Z angličtiny osobité, formálne a obsahovo vyhradené prejavy hudobnej, slovesnej, tanečnej a dramatickej kultúry, závislé na tradovaní a tesnom spojení so spôsobom života, zvyklosťami a myslením dedinského roľníckeho obyvateľstva aj mestského ľudu. Folklórne prejavy plnia v ľudovom spoločenstve radu funkcií a stávajú sa jeho integrálnou súčasťou. Rozdielnosť dedinského a mestského prostredia spôsobila odlišnosť folklórnej dediny a mesta, nezabránila však (cez ich pôvodnú vzdialenosť a rôznorodosť) vzájomnému ovplyvňovaniu, prelínaniu a splývaniu. Aj cez to si folklór zanechal relatívnu samostatnosť, celistvosť a štýlovú svojbytnosť, stavanú často do protikladu k profesionálnej umeleckej kultúre. Folklór je zložitým a komplexným javom, ktorý sa vyznačuje špecifickými znakmi a jeho skúmanie sa pohybuje na rozhraní niekoľkých vedných odborov. Pojem folklór sa skladá zo slov *folk* (ľud) a *lore* (veda, vedomosti) a bola ním pôvodne označovaná širšia oblasť *starožitnosti* to znamená mravy, obyčaje, obrady, poverby, balady a príslovia dávnych dôb. Postupne sa menili, rozširovali a zužovali aspekty folklórneho štúdia a obe tieto tendencie prevádzajú chápanie folklóru stále ako už spomenuté starožitnosti zároveň aj ako súhrn naratívnych prejavov, ľudových piesní a tancov, prísloví. Aspekty folklórneho štúdia sa v priebehu času premieňali a v rôznej miere v nich vystupoval do popredia zreteľ archeologický, historický, psychologický, sociologický, etnografický, literárnovedný a muzikologický. V najužšom pojatí bol folklór obmedzený iba na slovesné diela, v širšom na duchovnú kultúru a v najobecnejšom poňatí bol rozmelnený v bádateľskom záujme etnografie alebo etnológie ako celku. K vyhradeniu pojmu folklór prispeli zvlášť literárna veda (slovesná folkloristika), hudobná veda (etnomuzikológia), teatrológia, choreológia (etnochoreológia), ktoré z folklóru urobili predmet svojho záujmu. Folklór však predstavuje do tej miery celistvú a špecifickú oblasť kultúry, že pre jeho poznanie nie je možné iba mechanicky aplikovať metodológiu týchto vied. Folklór sa od umelej kultúry odlišuje synkretickou mnohvrstevnatosťou jednotlivých prvkov, znakmi formovými a obsahovými, princípmi vzniku a fungovania v ľudovom spoločenstve, významom a vlastnosťami interpreta. Takto sa folklór stáva svojbytným, oproti dielu umeleckému však kvalitatívne odlišným a komplexným kultúrnym javom. (Brouček, 2007)

Neoddeliteľnou súčasťou je aj ľudový tanec, folklórny (tradičný, etnický) tanec – hudobne pohybový prejav ľudových vrstiev predindustriálnej a z časti tiež industriálnej spoločnosti.

Patria sem nie len tance sedláckeho prostredia, ktoré sa stali základným prameňom štúdia tanečnej folkloristiky v 19. storočí, ale aj tance mestské, remeselné, tance robotníckeho prostredia apod. Oblasť tanca sedliackeho, aristokratického, poprípade. meštianskeho nebola od seba nikdy úplne oddelená a jej vzájomné prelínanie stojí pri zrode množstva tanečných foriem. Ľudový tanec charakterizuje spojenie s jeho nositeľom a z toho vyplývajúci variačný proces a určitá miera improvizácie. Ako prvok štruktúry obradov, obyčajov a ďalších tanečných príležitostí je synkretickým javom. Je súčasťou sociokultúrneho prostredia, jeho interakciou a ako nositeľ znakov a významov sa stáva prostriedkom komunikácie. Jeho štúdiom sa zaoberá etnochoreológia, ktorá ho sleduje v kultúrno-historickej a antropologickej perspektíve, zaoberá sa jeho komplexnou analýzou, ktorá spočíva ako v analýze tanečnej formy, tak funkcie a významu tanca v systéme. (Brouček, 2007)

Štúdium najstarších vývojových štádií ľudového tanca je pre nedostatok pramenného materiálu predvážať ťažko, iba vzácné existujú doklady o rannom období ľudovej tanečnej kultúry v českých krajinách. Ľudový tanec nebol považovaný za kultúrno-významný prejav a kronikári, zameraný predovšetkým na mapovanie historických udalostí, mu v období stredoveku a raného novoveku venovali pozornosť iba okrajovo. Najčastejšie sú v tejto súvislosti popisy slávností na oslavu korunovácie alebo na uvítanie príchodu panovníka, z ktorých vyplýva, že ľud tzv. plesal. V období 17.–18. storočia sa vytvoril tanečný repertoár, zachytený pri guberniálnej zberateľskej akcii nariadenej roku 1819 vládou rakúskej monarchie. Jedná sa o prvé záznamy ľudových tancov v českých krajinách. Torzovité zápisy obsahujú väčšinou iba názov tanca s doprovodnou piesňou alebo len inštrumentálnou melódiou a (celkom výnimočne) poznámku týkajúcou sa prevedenia tanca. Napriek tomu výsledkom tejto akcie sa stal cenný súhrn ľudového hudobného tanečného repertoáru. Vzťah zapisovateľa k tomuto vládnomu nariadeniu bol veľmi vlažný. Skutočný záujem o ľudový tanec sa začína prebúdať až o niečo neskôr v súvislosti s národne emancipačnými tendenciami českých obrodencov na začiatku 30. rokov 19. storočia. Tieto prejavy si získali pozornosť mestskej vlasteneckej spoločnosti a stali sa symbolmi českej svojbytnosti. V. Krolmusem a na Moravě F. Sušilem vyvrcholili v 80. a 90. rokoch 19. storočia v období príprav „Národopisné výstavy „československé“ (1895), ktorá sa stala spoločným impulzom pre zaznamenávanie tanečných tradícií v českých aj moravských oblastiach. V tomto období bolo zhromaždené najväčšie množstvo tanečného a hudobného materiálu, ktorý sa stal podkladom pre vznik hlavných zbierok ľudových piesní a tancov. Hlavný zberateľský záujem o ľudový tanec prebiehal v dobe, kedy v českej spoločnosti prevládali tzv. národné spoločenské tance, reprezentované v Čechách od polovice 30. rokov 19. storočia hlavne polkou a od r. 1862 tanečnou suitou Česká beseda. Tieto tance, šíriace sa v meste aj na dedine, vytlačovali staršie druhy ľudových tancov, ku ktorým v 2. polovici 19. storočia patria tiež kolové tance s typizovaným krokom ako obkročák a susedská; nie raz predstavovali spoločné názvy pre dvojdobé a trojdobé tance ako také.

Ako veľmi ovplyvňuje prístup pedagóga formu tanečníka ľudového tanca?

Pedagóg by mal, obsiahnuť okrem tanečnej techniky ľudového tanca, jeho motívov a správneho prevedenia aj vedomosti jednotlivých tanečných oblastí, znalosť geografie a jednotlivých odevov, krojov v daných oblastiach a prečo tomu tak bolo.

1.2 Ľudový kroj, hudobný doprovod pri ľudovom tanci

Ľudový kroj patrí ku kultúrnym statkom, ktoré veľmi citlivo reagujú na štýl života svojich nositeľov. Počas rokov sa na našom území vyvinul do mnohotvárneho a zložitého komplexu, v ktorom však ide vysledovať niektoré závažné momenty, ktoré ho v priebehu 20. storočia usmerňovali a to aj vo sfére ich druhotného využitia. Môžeme hovoriť o adaptácii kroja spôsobené podnebím, sociálnou situáciou a podobne v danej oblasti. Znalosť hudobného doprovodu je nevyhnutná. Tiež sa časom vyvíjal, hoci dnes sa pri tréningoch ľudového tanca na školách zvyčajne využíva čisto klavír, husle alebo reprodukováaná hudba. (Vondrušková, 2000)

Najstaršie zdroje písomných aj ikonografických informácií pochádzajú väčšinou z 10. storočia, kedy boli používané prvé vývojové typy huslí, osemstrunné lutny (podobné harfe), rôzne píšťaly a jednoduché bicie nástroje (často zvučné pokličky a taniere). Veľmi často býva uvedená samostatná hra na bubon. Hra na strunné nástroje bola náročnejšia, vyžadovala väčšiu profesionalitu a bola preto aj vzácnejšia. Z dôb o málo neskorších sa u nás vyskytujú prvé zmienky o dudách. V popise rôznych slávností v nasledujúcich storočiach je uvedené predovšetkým účinkovanie píšťalkárov a bubeníkov. Približne až do 14. storočia rozlišovali Česi hru na strunné nástroje - hudba, hudci (figellatores) a hru na nástroje dychové. Pri popise rôznych zábav sa tak často uvádza, že hrali „pišťači a hudci“. Tento terminologický rozdiel časom vymizol a bol zamieňaný. K tancu potom hrávali väčšinou „pištec“ a bubeník.

Medzi hlavné strunné nástroje v 14. a 15. storočí patrili české krídlo (ala), kobza, husle (fidula), „žaltár“ (slavník, tympanon) a „lučec“ - neskôr „kolovratec“ (niněra, kobylija hlava). Zvláštnu zaujímavú kategóriu tvoria rôzne sa vyvíjajúce ľudové nástroje samozvukné (idiofonické) a blanozvukné (membranofonické). Z nich dodnes najznámejšie sú napr. rôzne druhy klapáčiek, rapkáčov, bukál (brumbál, fanfrnoch) a iné. Tieto nástroje sú spojené hlavne s veľkonočnými, vianočnými a novoročnými zvykmi. K vývoju hudby, aj zdokonaľovaním alebo vznikom nových hudobných nástrojov došlo hlavne v období baroka k postupnému vyčleňovaniu rôznych nástrojových zoskupení podľa účelu ich pôsobenia. Od 16. storočia vznikali rôzne zbory hudobníkov (orchestre), vydržiavané bohatými šľachticmi a mestami. Medzi najznámejšie patrila napr. Rožmberská kapela a kapela cisára Rudolfa II.

Vedľa toho sa ustaľovali rôzne malé hudobné zoskupenia, pôsobiace väčšinou pri ľudových zábavách hlavne na dedine. Z hudobných nástrojov boli medzi ľuďmi najviac obľúbené dudy, kolovrátky a „niněra“. (Vondrušková, 2000)

1.3 Ľudová muzika

Ľudová muzika mala iba výnimočne väčšie obsadenie. Na zábavách hrali iba malé skupiny hudobníkov, najčastejšie dvojice (husle-basa, dudy-husle) alebo len jednotliviec (väčšinou dudák alebo huslista). Od 18. storočia sa uplatňuje aj klarinet, neskôr - menej často - aj lesný roh. Naším najznámejším, ojedinelým inštrumentálnym zoskupením bola chodská „selská“ či malá muzika, pozostávajúca z Es-klarinetu, huslí a gájd. Zvlášť česká „dudácka“ muzika zaujala jedno z najvýznamnejších miest v bohatej tradícii českého ľudového spevu, hudby a tanca - to býval vždy neoddeliteľný celok.

Dnešné muziky, udržujúce tradície českej ľudovej hudby, pôsobia väčšinou (podľa svojich možností) v zoskupení dvoje husle, viola, basa, dva klarinety, prípadne flauta a dudy. A opäť podľa možností a nápaditosti súboru býva obsadenie súčasných muzík spetrované replikami alebo rekonštrukciami niektorých starých nástrojov. (Vondrušková, 2000)

1.4 Esencia pedagóga a jeho výuky ľudového tanca

Napriek rozsiahlosti textu ide hlavne o základné znalosti, o to však stabilnejšie pre následné predávanie vedomostí študentom. Nie je dôležité len tanečnú techniku ovládať ale vedieť aj jej pozadie a dôvody prevedenia prvkov, špeciálne v ľudovom tanci.

Pedagóg by mal žiakov viesť na základe charakteru ľudového tanca: v minulosti bol prevádzaný hlavne zo zábavných účelov, po pracovnom dni si ľudia išli zatancovať aby zabudli na ťažký život, aby si priblížili svoje budúce partnerky, oslava života bola tiež samozrejmosťou. Je dôležité aby sám pedagóg vystupoval v podobnom duchu, bol k študentom otvorený a prívetivý a folklór im priblížil, čo najviac ako sa dá. Vychádza z našich koreňov a o to viac by sme sa oň mali starať a udržiavať si ho aj v samých sebe.

To jednoznačne neznamená, že každý z nás musí ľudový tanec milovať. Ako je však možné, že rovnaká hodina môže mať toľko podôb?

Na jednej škole sa trasieme hrôzou, na druhej sa nevieme dočkať, kedy už skončí a na tretej sa nevieme dočkať, aby začala a nikdy neskončila.

Nakoľko pri ľudovom tanci hovoríme o veľmi podobnej štruktúre hodiny a pohybov, pedagóg je ten, ktorý tvorí hlavnú časť hodiny a jej nálady. Nesmieme však samozrejme zabúdať na žiakov, ktorých nastavenie dotvorí zvyšok atmosféry na týchto „tréningov“. Hovoríme však vo veľkej miere o pedagogických prístupoch (poznámka autora).

2 Pedagogické prístupy

2.1 Tvrďý“ prístup vo výuke

Veľké množstvo pedagógov stále vyučuje spôsobom obrovského drilu, preťažovania študentov za stáleho kriku a psychického tlaku. Pracujú so strachom, ponižovaním a posudzovaním a argumentujú to tým, že vo svete prežijú len jedinci, ktorí takýto prístup zvládnu. Dalo by sa povedať, že sú to svojím spôsobom overené prostriedky k rýchlemu výsledku. V prvom rade je však každý tanečník a študent hlavne človekom. Pokiaľ budú študentom pripomínať, aby dýchali, usmievali sa a mohli vyjadrovať svoje emócie, autorita príde prirodzene bez zbytočného kriku. Pokiaľ sa jedná o rešpektovanie určitých pravidiel, pedagóg má právo byť prísny a dôsledný, avšak nikdy nemá právo študenta, tanečníka ponižovať a pristupovať k nemu „mocenským spôsobom“. Prísnosť a dôslednosť môže ísť ruku v ruke s pozitívnym a veľmi empatickým prístupom. (Křenková Mahulena, 2020)

2.2 Pozitívny prístup vo výuke

Každý pedagóg by mal byť vnímavý a citlivý k ľuďom, s ktorými pracuje. Snažiť sa viesť študentov k vlastnej zodpovednosti a schopnosti samostatne pracovať, uvedomovať si, ako správne používať svoje telo. K pozitívnemu prístupu vo výuke sa vyjadril choreograf Javier Torres: „ Pozitívny prístup často nesie výsledky až po dlhšej dobe, ale tie sú potom trvalé. Je treba veľa trpezlivosti.“ S kladným prístupom ide ruka v ruke aj humor, ktorý je dôležitým faktorom pri výuke a napriek tomu ho veľké množstvo pedagógov nevyužíva. Strach zo zosmiešnenia pedagóga je prirodzený, avšak je dôležité si vedieť urobiť srandu aj sám zo seba, prípadne si aj sám priznať chybu. Práve tieto momenty môžu vzťah medzi učiteľom a žiakom len prehĺbiť. (Křenková Mahulena, 2020)

Napriek dvom jasným pedagogickým prístupom, ktoré som použila ako najsilnejší kontrast, mi stále v hlave visela otázka, ako dostatočne nastaviť hodinu, aby sme nielen študentov kvalitne vyučovali, ale aby sme v nich vzbudili aspoň malý zápal k ľudovému tancu? Silný vplyv na to má osobnosť pedagóga (poznámka autora).

2.3 Osobnosť pedagóga

Na ceste tanečného umelca, ktorá je nepretržitým procesom celoživotného vzdelávania sa a zdokonaľovania sa, ktorá nikdy nekončí, tanečníka sprevádza jeho pedagóg. Pre každého tanečného umelca, od začínajúceho až po skúseného interpreta, je nesmierne dôležité, s akými pedagógmi má možnosť spolupracovať v procese svojej profesionálnej činnosti.

Typologizáciou učiteľov sa zaoberalo mnoho významných osobností, ako napr.

W. O. Döring, E. Luka, Ch. Caselmann, A. W. Aleck. Pre pedagógov v profesionálnom baletnom súbore je najpríznačnejšie delenie na typy učiteľov, ktoré uvádza J. Štefanovič (1997, s. 386) podľa poľského autora Z. Zaborowského. (Čierniková, 2008)

2.4 Typy pedagógov

Na základe výskumov iných autorov Z. Zaborowsky rozoznáva štyri typy učiteľov :

1. prísne autokratický typ učiteľa,
2. pracujúco-autokratický typ učiteľa,
3. liberálny typ učiteľa,
4. demokratický typ učiteľa.

V profesionálnej praxi sa najčastejšie stretávame s typmi pedagógov 1, 3 a 4.

Pre názornosť uvádzame, ako sa tieto jednotlivé typy prejavujú v interakcii s tanečníkmi.

Prísne autokratický typ pedagóga vystupuje v pozícii jediného rozhodovateľa. Stále kontroluje tanečníkov, ich vzťah je založený na moci pedagóga, na jeho tvrdom prístupe, neberie do úvahy faktor individuálneho prístupu. Tanečníci sa podrobujú, ale súčasne sa začína narúšať ich kladný vzťah k pedagógovi.

Liberálny typ pedagóga ponecháva voľný priebeh udalostiam na tréningu i na skúške, je málo aktívny, nemá vyhranené ciele a koncepciu. Tanečníci vedení pedagógom tohto typu môžu byť vo svojom konaní neistí, chýba im nadšenie, vytráca sa aktivita a ich disciplína sa uvoľňuje.

Demokratický typ pedagóga plánuje a rozhoduje so zreteľom na individuálne schopnosti tanečníkov, stáva sa ich radcom, tanečníci mu dôverujú, nechávajú sa viesť a ochotne formovať. Pedagóg sa snaží vplývať na rozvoj ich morálno-vôľových vlastností.

Ideálnym typom pedagóga je osobnosť, v ktorej sa kumulujú pozitívne znaky autokratického a demokratického typu. Zo všeobecne uvádzaných typov temperamentov (sangvinik, cholerik, melancholik, flegmatik) sú ako pedagógovia nežiaduci cholerik a melancholik. Vybušní cholerici vytvárajú v interpersonálnom styku situácie, pri ktorých hrozí, že dôjde k narušeniu psychickej klímy na hodine a rovnako ako emocionálne labilní pedagógovia, sa veľmi ťažko vyrovnávajú so záťažovými situáciami.

Vo výhode sú pedagógovia, u ktorých sú požiadavky na nich kladené, čiastočne v ich osobnostnej štruktúre. (Čierniková, 2008)

2.5 Požiadavky na pedagóga

Ku konkrétnym požiadavkám na pedagóga, ktoré vychádzajú z jeho charakterových vlastností, patria:

- pozitívny vzťah k svojmu povolaniu, k tanečníkom a najbližším spolupracovníkom,
- snaha o porozumenie, poznanie tanečníkov a schopnosť empatie,
- emocionálna stabilita,
- vysoký prah tolerancie pre stresové situácie,
- trpezlivosť pri práci so spolupracovníkmi,
- asertívne správanie,
- objektívnosť pri hodnotení,
- úcta a rešpekt k osobnosti tanečníka.
- získanie dôvery tanečníkov,
- primeraná náročnosť na fyzické výkony,
- nenásilná motivácia tanečníkov k iniciatívnemu plneniu pracovných povinností,
- prirodzená autorita,
- organizačné myslenie.

Napriek tomu, že samotná činnosť pedagóga nikdy neprebíha na verejnosti, je neustále verejnosťou preverovaná. Jeho rukopis a úroveň profesionality sa vždy prejaví na kvalite výkonu jednotlivých interpretov, ktorí pracujú pod jeho vedením a maximálnou mierou môžu prispieť k ich úspešnosti alebo naopak, k neúspechu pred očami divákov.

Túto otázku som si kládla taktiež počas návštevy konzervatórií, kde som skúmala prístupy jednotlivých učiteľov, ich štruktúru hodiny, hudobný doprovod, znalosť ľudového tanca obecné a aký to malo dopad na ich študentov. Zostavila som podľa dotazníkového šetrenia otázky, ktoré mi jednotliví pedagógovia zodpovedali a následne som ich hodinu aj sama navštívila. (Čierniková, 2008)

3 Hospitácie na hodinách ľudového tanca

3.1 Eva Vajsová- Janáčková konzervatoř v Ostravě

8.12.2023

ŽIVOTOPIS:

Vystudovala taneční konzervatoř v Bratislavě a speciální pedagogiku na Ostravské univerzitě. V letech 1976 - 1987 účinkovala jako sólistka Slovenského ľudového umeleckého kolektivu.

Jako taneční pedagožka pôsobí od roku 1987 na ZUŠ Sologubova, kde se mimo jiné účastní s žáky mnoha tanečních soutěží a vytváří taneční projekty. Vede také semináře pro laickou i odbornou veřejnost a působí jako porotce na tanečních soutěžích.

Od roku 2000 vyučuje na Janáčkově konzervatoři v Ostravě lidový tanec domácí i cizí a metodiku a vyučovací praxi lidového tance. (NDM, 2010).

Môj dojem z pedagóga:

Pani Vajsová je veľmi príjemná, vtipná a láskavá žena nielen za dverami tanečnej sály ale hlavne v nej, na výuke. Adekvátne prísna, keď má byť a ochotná pomôcť, keď je potrebné. Podáva konštruktívnu kritiku a sústreďuje sa okrem tanečnej techniky tanečníkov hlavne na ich dramatické schopnosti. Hlas nezvyšovala ani v situáciách, kedy to bolo možné brať ako vhodné, vďaka jej prirodzenému rešpektu stačila normálna hlasitosť reči. Mala som možnosť vidieť hlavne hodiny, kde sa stavali choreografie na predstavenie, napriek tomu v nich bolo vidieť veľkú časť vyučovacieho procesu ako takého. Pri tvorbe a celkovom vyučovaní nechá priestor študentom, či už na tvorbu alebo vysvetlenie daného pohybu svojim spolužiakom, nebojí sa medzi študentov prísť a vyskúšať si tanečné motívy s nimi. Využíva scénickú formu folklórneho tanca, ktorý kombinuje s moderným.

1. Čo vás viedlo k učeniu ľudového tanca(LT)?

Láska. Vyrástla som v Skalici, keď som videla tancovať súbor Skaličan, uvedomila som si, že tam chcem tancovať(už počas ZŠ), pedagogika prišla až neskôr.

2. Akí pedagógovia vás viedli v minulosti?

Mali sme pedagógov zo SLUK-U a zakladala sa prvá elokovaná trieda, kde bol hlavný tanec ľudový. Ponúkli mi, aby som prišla na konkurz. Pôvodne chceli len chlapcov, bolo ich nakoniec 12-14 a k tomu štyri ženy.

V SLUKu som pôsobila 11 rokov a čerpám odtiaľ vo výuke. Viedol ju pán Kubánka, od ktorého čerpám základy, poctivý pohybový základ, prejav, až po scénickú tvorbu.

Nesmela chýbať disciplína pri príchodoch, odchodoch a tak sa to snažím predávať aj študentom v Ostrave.

3. Z akej oblasti pochádzate?

Vyrástla som v Skalici- pohraničie(rodičia sa presťahovali z Vojvodiny).

4. Ovplyvnilo vás prostredie, v ktorom ste sa tanečne vzdelávali?

Vďaka kvalitnému prístupu od učiteľov ma folklór pohltil v rámci života s tradíciami, piesňami a tancom.

5. Ako dlho vyučujete?

Na Janáčkovej konzervatoři v Ostravě učím 21-22 rokov, po SL'UK-u som učila na ZUŠ, postupne mi pribúdali hodiny na konzervatóriu, až som nakoniec ZUŠ opustila.

6. Čerpáte zo školských osnov, alebo sa riadite vlastným plánom?

Do štvrtého ročníka by som mala učiť čisto Čechy, avšak komponujem tam aj Valaško, Sliezske, Kopanice a od piateho ročníka Slovensko, Maďarsko, židovského tance, srbské...

Do štvrtého ročníka sa držím osnov, ale dávam do toho „trochu divadla.“

7. Využívate korepetitora, alebo reprodukovanosú hudbu?

Do štvrtého ročníka využívam korepetíciu, pri vyšších ročníkoch nahrávky. Pani korepetitorka je výborná, napočúva si nahrávky, z ktorých si urobí klavírny výťah. Inak si však ručne strihám hudbu.

8. Odkiaľ čerpáte skladby?

Čerpám zo SL'UK-u, hľadám a dávam dokopy.

9. Čo je vašim najväčším cieľom na hodinách ľudových tancov?

Okrem predania, čo najviac vedomostí, zapáliť v žiakoch vášeň k folklóru, využiť dramatickosť v tanci a občas prepojiť aj moderný a ľudový tanec.

Vyučovacia hodina:

V Ostrave som mala možnosť vidieť hodiny venované skôr choreografiám, než tréningom ako takým, napriek tomu sa v nich silno odrážali. Hodina mala svoju dynamiku, žiaci si choreografie pamätali, pedagóg však viac dbal na dramatický prejav v tanci, než na jeho technické prevedenie. Je dôležité obsiahnuť aj tanečnosť a muzikalitu v tanci, to sa však nezaobíde bez technickej zdatnosti daných tanečných prvkov, ktoré by mal pedagóg spozorovať a prípadne žiakov opraviť, nielen kvôli estetickému stránke, ale hlavne kvôli následnej náväznosti daných pohybov.

Študentov hravosť choreografií na prvý pohľad baví, verím, že sú na daný prístup skôr scénického folklóru zvyknutí, sú voči tomu zapálení, napriek tomu premýšľam, či sa do nich pravá podstata folklóru dostala, rovnako silno ako sa ju snaží predať táto výnimočná žena, alebo ho vnímajú len cez jeho scénickú formu.

3.2 Jan Malík, Duncan centre

13.12.2023

ŽIVOTOPIS:

Vystudoval Konzervatoř Duncan centre, kterou v roce 1999 zakončil absolutoriem a kde je pedagogem od roku 2007. Přes dvacet let působí na české scéně jako tanečník, pedagog, příležitostný choreograf, produkční a kurátor. Má interpretační zkušenosti ze Státní opery Praha (1999-2003, díla Petra Tyce a Petry Hauerové), z rakouské Laroque Dance Company (2004-2005, 2012-2016), spolupracoval s bratry Formany (operní díla Dobře placená procházka a Čarokraj pro Národní Divadlo v Praze) a se svými kolegy choreografy (Jan Beneš, Marta Trpišovská, Lenka Bartůňková, Věra Ondrašíková, Lenka Ottová). Zásadně ho ovlivnily tvůrčí spolupráce se zakladatelkou Duncan Centre Evou Blažíčkovou (např. dvouletý umělecko-pedagogický projekt Špalíček) a s etnochoreoložkou Danielou Stavělovou (již od roku 1987, Balady, Divertimento a Tři české tance B. Martinů, Prodaná nevěsta pro rakouský festival Styriarte, projekt Minulost v přítomnosti pro Rok české hudby, Český rok J. Krčka). Jako člen inscenačního týmu se podílel na několika dílech v divadle Minor v Praze a Klicperovo divadlo v Hradci Králové.

Vedle uvedených aktivit se dlouhodobě věnuje českému folklóru. V letech 1981-2005 byl členem Souboru písní a tanců v Rokycanech, který současně od roku 1996 umělecky a choreograficky utvářel. Jako choreograf opakovaně spolupracoval s Vojenským uměleckým souborem Ondráš v Brně, plzeňským lidovým souborem Mladina, pražským souborem Gaudeamus. Byl jedním z interpretů krátkého filmu, který pracoval s lidovou symbolikou, Spring Equinox/Jarní rovnodenost (2009, autorka Tereza Bušková). Naposledy vytvořil pro MFF ve Strážnici choreografii Oldřich a Božena (2016) a pro oslavy 50 let rokycanských souborů Takový tanec (2018). (Duncan Centre, 2024)

Můj pohľad:

Pedagóg je veľmi aktívny, silno sa zapája do hodiny, snaží sa ju odľahčiť a zapájať okrem tanca aj dramatickosť tanečníkov. Dáva priestor študentom na feedback, udržuje ich neustále v strehu a v aktivite. Používa veľa prirovnání, počas celej hodiny nie je žiadny prestoj, dynamika hodiny stúpa a študenti nemajú priestor na zaváhania alebo posudzovanie seba a ostatných. Snaha dostať do tela aj charakter daného pohybu sa rozhodne darí, rovnako ako uplatnenie hlavnej myšlienky tanečnej školy a jeho smeru aj v ľudovom tanci.

1. Čo vás viedlo k učeniu LT?
E. Blažíčková mi po mojej interpretačnej dráhe navrhla výuku LT na Duncanu.
Zaujímala ma otázka, prečo sa tam vlastne ľudový tanec nachádza a aká je jeho úloha na Duncan centre- ako s ním nakladať, vďaka veľkému vplyvu súčasného tanca.
2. Akí pedagógovia vás viedli v minulosti?
V rámci ľudového tanca ma viedla Daniela Stavělová.
3. Z akej oblasti pochádzate?
Vyštudoval som Duncan centrum, bol som na voľnej nohe, neskôr ako interpret len v súčasnom tanci, angažmá v zahraničí.
4. Ovplyvnilo vás prostredie, v ktorom ste sa tanečne vzdelávali?
Nemám vzdelanie v rámci ľudového tanca, vedie ma intuícia, skúsenosti napríklad zo súboru Jaro(rok som tam tancoval) pod vedením Živany Vajserovej
5. Ako dlho vyučujete?
V Duncan centre vyučujem od roku 2007.
6. Čerpáte zo školských osnov, alebo sa riadite vlastným plánom?
Odkláňam sa od plánu, chcem, aby študenti sami tvorili, ide mi o skupinu, čo z nich cítim, ako ma inšpirujú. Neidem podľa kníh, idem podľa toho, čo chcem z ľudového tanca odovzdať žiakom, akú myšlienku a postupne zapájam aj metodiku pedagogiky.
7. Využívate korepetítora, alebo reprodukovanosť hudbu?
Len korepetítora (je tam 30 rokov), nemusím mu dávať predlohy, raz za mesiac prinesiem niečo nové, aby sa to trošku zmenilo. Korepetítor sa sám pripája, hrá charakterne, mal som aj huslistku s „looprom“¹, tiež veľmi podnetné, alebo aj s gitarou. Korepetítor je pre mňa dôležitý, nechcem, aby sa počas hodín na niečo čakalo, radšej nech to hneď všetko za sebou nadväzuje.
8. Odkiaľ čerpáte skladby?
Nešpecifikoval.
9. Čo je vaším najväčším cieľom na hodinách ľudových tancov?
 - Aby mali na konci žiaci predstavu, čo je ľudový tanec, väčšina z nich ani s týmto tancom nemá skúsenosť. Môj plán nie je učiť piesne a tance Čiech a Moravy, mám nárok na prácu s tanečnosťou, dynamikou, energiou, prepracovať ho v rámci toho, čo ľudovky dokážu poskytnúť: muzikálnosť... Objaviť niečo aj v rámci výrazu, práca s textom, „říkadlem“. Sústreďenie na prácu s hlasom, dramatickosťou, hravé zadanie- nebrať sa vážne. Beriem, že nie je pre nich dôležité, ako sa volajú tance(nechcem „biflenie“), ale chcem, aby vedeli ich podstatu, prípadne ako zrekonštruovať jednotlivé tance, keďže plno tanečných hier je práve ľudových.

¹ zariadenie, ktoré umožňuje nahrávanie, prehrávanie a vrstvenie ďalších hudobných fráz.

Vyučovacia hodina:

Hodina sa jednoznačne líšila od bežných tréningov ľudového tanca hlavne svojím obsahom a štruktúrou. Technické cvičenia sme mohli hľadať márne, namiesto toho pedagóg silne vychádzal z idey samotnej tanečnej školy, kde sa ľudový tanec práve vyučoval. Pracuje sa silno s imagináciou, dramatickosťou v tanci a cez reflexy v ňom, čo je pre žiakov len prínosom. Hodina obsahovala gradáciu, žiaci boli neustále vyzývaní byť aktívni, sústredení a podávať plné výkony, žiadna prestávka na vydýchnutie alebo napitie sa neprišla. Na množstvo vecí boli odkázaní si prísť sami, pedagóg ich však skvele naviedol. Hral sa však najmä so stelesňovaním emócií, charakteru v rámci ľudového tanca, žiaci mali prehľad o základných motívoch ľudového tanca, ako je polka, poskok, prísuný krok, párové držanie, nesmiem opomenúť aj vnímanie hudby a rytmu v ňom, avšak s ďalšími ľudovými krokmi sme sa mohli rozlúčiť, tak ako aj sám pedagóg opísal: „Žiaci to s veľkou pravdepodobnosťou aj tak nevyužijú.“

3.3 Natalie Lebdušková, Pražská taneční konzervatoř a střední odborná škola s.r.o.

5.2.2024

ŽIVOTOPIS:

Natalie Lebdušková Dis.

V rokoch 2011-2013 študovala Taneční konzervatoř hlavního města Praha, absolvovala však nakoniec na Pražskej taneční konzervatoři a střední odborné škola s.r.o., štúdium od roku 2014-2020, momentálne študentka na Hudební a taneční fakulte Akademie muzických umění. Ako interpretka tancuje v Divadle kouzel Pavla Kožíška, absolvovala dvojmesačnú stáž v SLUK-u. Vyučuje v Českej twirlingovej škole ako učiteľka baletu, gymnastiky a moderného tanca, vedie prázdninové kurzy ľudového tanca a od roku 2023 učí na Pražské taneční konzervatoři a střední odborní škole s.r.o. 1. a 2. ročník.

Môj pohľad:

Natálku poznám veľmi dobre aj osobne, o to zaujímavejšie bolo sledovať ju v úlohe pedagóga. Ostro zvýšila hlas len raz, kedy boli študentky veľmi zhovorčivé. Nemá problém medzi študentov vojsť, prípadne ísť s nimi aj do dvojice a daný pohyb im demonštrovať. Má prirodzený rešpekt, študenti ju akceptujú a aktívne vnímajú. Má jasne danú stavbu hodiny, ktorá má príjemnú dynamiku, tanečné kombinácie sú pestré a žiakov veľmi bavia. Videla som začínajúce ročníky, ktoré s motívmi ľudového tanca skutočne bojujú, je však vidno, že sa im pedagogička svoj zápal snaží predať a padá to na úrodnú pôdu.

1. Čo vás viedlo k učeniu LT?

Pedagogička, na súkromnom pražskom konzervatóriu v Řepích, ktorá bola veľmi energická, zapálená do ľudového tanca. Zápal od nej mi zostal a chcela som sa ľudovému tancu venovať viac než iným odborom.

2. Akí pedagógovia vás viedli v minulosti?

V rámci ľudového tanca pani Romana Khauerová.

3. Z akej oblasti pochádzate?

Stredné Čechy.

4. Ovplyvnilo vás prostredie, v ktorom ste sa tanečne vzdelávali?

Som si v tej danej oblasti istejšia, poznám dané charakteristické motívy.

5. Ako dlho vyučujete?

Ľudový tanec, konkrétne na konzervatóriu(vyššie spomenuté) učím od roku 2023, október, predtým som viedla nejaké súkromné lekcie.

6. Čerpáte zo školských osnov, alebo sa riadite vlastným plánom?

Snažím sa ísť podľa predpísaných osnov, zároveň sa aj inšpirujem pedagógmi v rámci štúdia na HAMU- pani Fričová, Vlčková, rôznou literatúrou, ktorú sa snažím spájať a následne aplikovať do svojich hodín.

7. Využívate korepetítora, alebo reprodukovanos hudbu?

Nahrávky, väčšinu som dostala od pani Fričovej, ktorá nahrávala pani korepetítorku na Hudobnej a tanečnej fakulte Akadémie múzických umení(HAMU). Je pre mňa ťažké nájsť nahrávku na iných platformách(Youtube, Spotify...) v závislosti od tempa, ktoré následne na hodinách vyžadujem.

8. Čo je vaším najväčším cieľom na hodinách ľudových tancov?

V rámci konzervatória som najviac vďačná, keď sú študenti koncentrovaní a dávajú pozor. Keď vidím sústredenie, snahu a niekedy aj to, že sa to podarí, tak idem s úsmevom domov.

Vyučovacia hodina:

V tomto prípade sme mohli vidieť štandardnú hodinu českého ľudového tanca. Skladala sa z poklony, tyče, voľnosti, kde sme sa mohli kochať rôznymi kratšími tancami a na záver opätovne poklona. Tréning žiačky robili druhý týždeň a ich prevedenie tomu aj v dobrom slova zmysle odpovedalo. Každá jedna z nich kontrolovala, či robí daný pohyb správne, či je s ním pani učiteľka spokojná, prípadne mrkli na spolužiačku, či sú rovnako. Bolo vidieť, ako si triedu vyučujúca nastavila, rovnako ako aj prevedenie tréningu. Feedback bol pravidelný a vecný, opakovanie niektorých kombinácií tiež nesmelo chýbať a bolo viac, než potrebné, kvôli čerstvosti tréningu. Dievčatá tréning baví, miestami však strácajú pozornosť ak majú kombináciu viac zažitú, čo je prirodzená reakcia a našťastie si s ňou vie pani učiteľka poradiť.

Miestami chýbala väčšia dynamika hodiny a aktivita zo strany pedagóga, viac však prevyšovala sústredenosť, radosť a snaha od študentov a pozornosť od strany pedagóga.

3.4 Eva Vlčková, Taneční konzervatoř hlavního města Prahy

12.3.2024

ŽIVOTOPIS:

MgA. Eva Vlčková, roz. Bezemková

Absolventka TCP - konzervatoř, HAMU - ped.tance, Škola folklorních tradic. Půlroční stáž v IT Danza v Barceloně.

Jako interpretka se zapojila do několika tanečních projektů např. Prodaná nevěsta v ND v Praze, Taneční divadlo Bu-Fo, TV seriál První krok, FS Studánka Praha atd.

Pedagogicky působila na ZUŠ Jižní město, TCP- konzervatoř, pražská taneční studia. Aktuálně vyučuje lidový tanec na HAMU - katedra tance, Tan.konzervatoř hl.m.Prahy, Pražská tan. konzervatoř.

Můj pohľad na pedagóga:

Pani Vlčkovú som spoznala na HAMU, kde bola taktiež mojou učiteľkou. Bolo pre mňa preto príjemné na chvíľu len hodinu sledovať a nebyť jej aktívnou súčasťou. Využíva pozitívny prístup vo výuke, deti majú pri nej prirodzenú autoritu a berú si poznámky k srdcu. Pravidelne prichádza medzi študentov, demonštruje s nimi jednotlivé motívy a nenechá ich zaváhať, stále sú koncentrovaní a hodinu si užívajú. Využíva skôr zvýšený hlas, vďaka ktorému nielen ozvučí celú triedu, ale zároveň dáva dôraz na vyslovené pripomienky. S pani korepetítorkou sú v príjemnom súlade, dopĺňajú sa a nemajú zároveň problém riešiť prípadné konflikty.

1. Čo vás viedlo k učeniu LT?

Hlavne pedagóg. V škôlke ma vytypovali ako adeptku na Základnú umeleckú školu, mala som hudobné nadanie, ktoré bolo impulzom na moje prihlásenie na hudobný odbor. Mamina ma však omylom zanesla na „tanečky“ v domnení, že idem na nástroj, v triede som videla deti tancovať a pridala som sa k nim. Vtedajšia pani učiteľka povedala mojej mame, že som veľmi šikovná a nech ma na hodiny prihlási. Maminkina otázka bola smerovaná na ktorý hudobný nástroj, ktorá bola pani učiteľkou hneď objasnená, že tu sa na nástroj nehrá, tu sa tancuje. To bola moja cesta k tancu. Zhodou okolností bola táto pani učiteľka dlhoročnou pedagogičkou na štátnom konzervatóriu, plus bývalá vedúca tanečnej zložky v štátnom súbore Piesní a tancov, Eva Velínska. Následne som vyštudovala konzervatórium. Okolo 5.,6. ročníka som cítila, že by som sa folklórnemu tancu chcela venovať aj ako pedagóg.

2. Akí pedagógovia vás viedli v minulosti?
Eva Velínska, Romana Khauerová. Vybavujem si náladu na hodinách a majú na mňa aj spätne pozitívny vplyv a čerpám z nich.
3. Z akej oblasti pochádzate?
Praha
4. Ovplyvnilo vás prostredie, v ktorom ste sa tanečne vzdelávali?
Keby som sa narodila vo folklórne rozmanitejšom kraji, tak mám k tomu rozhodne rýdzejší vzťah od začiatku. Bola by som rada obklopená slávnosťami a tradíciami, nenásilne, nie že si musím zakaždým niečo vyhľadať, alebo niekam vycestovať.
5. Ako dlho vyučujete?
Od roku 2007
6. Čerpáte zo školských osnov, alebo sa riadite vlastným plánom?
Snažím sa ísť podľa už vybudovaných osnov, tematických plánov po mesiaci, aké kroky, točenie máme v daný čas prebrať. Keď je trieda schopnejšia, dovoľím si viac, ak je trieda slabšia, tak sa venujem daným motívom aj cez predom určený čas.
7. Využívate korepetítora, alebo reprodukovanosť hudbu?
Korepetítora.
8. Čo je vašim najväčším cieľom na hodinách ľudových tancov?
Zakladám si na spravodlivosti a aby to na mne študenti cítili. Aby si sami vytvorili disciplínu a „řád“ bez toho, aby som ich ja ako autorita do toho nútila. Aby pochopili, že je to v rámci tanca veľmi dôležité, či už sú to amatéri alebo profesionáli. Aby sme sa cítili na tom sále dobre a aby študenti stále dostávali nové impulzy, na ktorých môžu stavať a aby zážitky, „prožitky“ na sále so mnou boli pozitívne.

Vyučovacia hodina:

Videla som 3.ročník konzervatória, kde sa ešte do tréningu zaraďujú aj cvičenia pri tyči a vďaka úvodnej poklone a presunu k nej som si uvedomila, že máme pred sebou štandardnú hodinu českého ľudového tanca, ktorá rozhodne nesklamala. Pedagogička krásne využívala priestor, či už kruh, diagonály alebo rady, niekoľkokrát sa nám objavil pri tanci aj spev, napriek tomu, že k ľudovému tancu patrí, nie vždy sa využíva. Čo ma milo prekvapilo, bolo koordináčne cvičenie, ktoré sa objavilo v druhej časti hodiny a bolo príjemným ozvláštnením pri tréningu ľudového tanca.

4 Ako by mala vyzerat' hodina ľudového tanca?

Pred samotným tréningom je pre pedagóga nutné, aby sa zaoberal vlastnou duševnou hygienou aj duševnou hygienou tanečného umelca. Hlavnou úlohou pedagóga je svojim psychologicky správne namiereným verbálnym prejavom pomôcť uvoľniť prípadné napätie, obnoviť alebo aspoň čiastočne upraviť psychický stav tanečníkov. (Čierniková, 2008)

V rámci hodín ľudového tanca z praktického hľadiska hovoríme v úvode tréningu o rozohriatí prostredníctvom chôdze zvyčajne po kruhu, môže byť však aj po radách, po priestore. Slúži nielen na rozohriatie tela, ale aj mysle, zapájame preto doň aj tlesky, dupy ale aj poskočný krok a obraty. Ak sa rozprávame o mladších ročníkoch konzervatórií, hodina začína pri tyči zvyčajne pérovaním na 2/4 alebo 3/4 takt. Do 4. ročníka vyučujeme tanečné motívy pri tyči od pozícií rúk, pérovania, suny, polku, řezankové kroky, dvojposkočný krok, susedská, mazurkový krok, kolečkové kroky, dupy, obkročák, valašský krok, kalamajku, trojhran, hajduchy, zrážaný krok, Ondraš, príklepy a mnohé ďalšie. Od piateho ročníka tieto kroky už zaraďujeme do cvičení na voľnosti, v rôznych kombináciách. Po chôdzi by mala nasledovať kombinácia na 2/4 takt so zapojením poskočného kroku, polky, obkročáku, alebo kombinácia 3/4 taktu a tou je zvyčajne susedská, zapojenie vyšľapávanej, prísunnej alebo hladkej, prípadne kombinácia všetkých troch. Jednotlivé tance môžeme ozvláštniť zátočkami, prácou v trojiciach, rôznymi geometrickými útvarmi, a tak ďalej. Vývoj tréningu rozhodne následne závisí od preferencií pedagóga. Môže sa sústrediť viac na tvorbu kombinácií zameraných na precvičenie konkrétneho tanečného motívu, čo sa zvyčajne na konzervatóriách práve deje, alebo pri starších ročníkoch, ktorým je už ľudový tanec familiárnejší skúsiť zvoliť tanečnú oblasť a v jej duchu viesť tréning. Čo však po jednotlivých technických cvičeniach nesmie chýbať sú rozhodne tance, kde sa zameriavame vždy na iný pohybový prvok, či už je to tanečný krok, rytmus, práca s partnerom, so skupinou alebo priestorom. Záver hodiny by sa mal viesť v duchu „najnáročnejšieho“ alebo „najväčšieho“ tanca, ktorý si pedagóg počas tréningu technicky vypestuje. Zapojenie spevu a rôznych rytmických cvičení tiež nie je výnimkou. Čo je však nesmierne dôležité je žiakom predať esenciu folklórneho tanca ako takého. Radosť z neho, prácu s partnerom, prepojenie s hudbou a tanec, ktorý by nám mal byť všetkým najbližší, nakoľko predchádzal každému tanečnému štýlu, ktorý poznáme (poznámka autora).

Závěr

Po dopísaní a zhodnotení jednotlivých kapitol som došla k čistému záveru a tým je, že náplň výuky z obrovskej časti tvorí práve pedagóg, určité percentná následne téma hodiny a na záver vklad študentov. Je nesmierne dôležité, aby bol pedagóg ľudového tanca vzdelaný nielen v danom odvetví ale aj v oblasti geografickej, sociálnej a kultúrnej, odkiaľ vie následne čerpať vo svojej výuke. Využitie týchto vedomostí je skvelé nielen v rámci úrovne jeho vzdelania ale je hlavne obrovským prínosom pre študentov, ktorý si budú vedieť jasnejšie danú oblasť predstaviť, uvedomiť si ju a vedieť sa v nej orientovať. Jeden z najsilnejších príkladov je odev, ktorý sa silne odvíjal aj od podnebia v danej oblasti, od čoho taktiež závisel ľudový tanec. Neoddeliteľnou súčasťou je predávať študentom práve tieto aspekty folklórneho tanca, aby mali poňatie, prečo bol motív tanečných pohybov práve s takýmto charakterom a čím ho vieme špecifikovať.

V rámci výuky je dôležité si zdôrazniť pozitívny prístup pedagóga k študentom, viesť ich v rámci svojej profesie cestou maratónu, než šprintu. Dôležitosť ľudského prístupu k žiakom, láskavosti a ich motivácií. Ideálom je pedagóg, v ktorom sa spájajú pozitívne znaky autokratického a demokratického typu. Autokratického, ktorý kontroluje študentov, ale zároveň ich berie ako individuálov, ako ľudské bytosti, ktorá má každá za sebou inú pracovnú a často krát aj mentálnu minulosť, základy. Pedagóg, ktorému študenti dôverujú, ktorý je motivujúci a rovnako, ako vie študentom postaviť čo najobjektívnejšie zrkadlo, vie im ho poskytnúť s citom a jasnosťou pripomienok. Pri spovedaní sme mohli postrehnúť, že takí pedagógovia v rámci folklórneho tanca existujú a požiadavky na učiteľa, ako snaha o porozumenie, poznanie tanečníkov, objektívnosť pri hodnotení, primeraná náročnosť na fyzické tréningy, boli splnené.

Štyria pedagógovia, každý s odlišnými životnými cestami predviedli svoje rozhodnutie sprevádzať žiakov ľudovým tancom, ktorý je v rámci Čiech ohradený jednotlivými regiónmi a špecifickými miestami, no ustálený. Predsa každý doňho priniesol vlastnú esenciu. Pani Vajsová doňho vkladá slovenský folklór, spolu s prvkami scénického tanca v rámci choreografií. Pan Malík ho nesie netradičným spôsobom v rámci ducha Isadory Duncan v závislosti od inštitúcie v ktorej vyučuje. Pani Vlčková prenáša na svojich študentov český ľudový tanec a jeho štruktúru hodiny, ako ho poznáme s množstvom zaujímavých kombinácií, spevu a radosti a slečna Lebdušková najmladším študentom predáva hlavné výťažky a to sú základy od pohybu po emócie v čistom českom folklóre. Každý z nich jedinečný, odlišný a predsa každému išlo o jednu veľmi dôležitú spoločnú vec. Keď opomenieme prenesenie čo najväčšieho množstva získaných vedomostí, snaha o dosiahnutie vysokej tanečnej úrovne v danom tanečnom štýle a povedomie o pojmoch počínajúc slovom folklór, majú jeden veľký rovnaký cieľ.

Vzbudiť v študentoch vášeň, zápal pre ľudový tanec, aby boli po ukončení hodiny naplnení a o niečo obohatení. ²„Aby sme sa cítili na tom sále dobre a aby študenti stále dostávali nové impulzy, na ktorých môžu stavať, a aby zážitky, „prožitky“ na sále so mnou boli pozitívne“, „Zažehnúť v žiakoch vášeň k folklóru“, „Chcem, aby vedeli ich podstatu,“ „Keď vidím sústredenie, snahu a niekedy aj to, že sa to podarí, idem s úsmevom domov.“ Technickú štruktúru v rámci stavby tréningu a jeho výuky máme jasnú, s akou emóciou a znalosťami však študenti na konci hodiny odídu, je pravá úloha pedagóga pri výuke ľudových tancov.

² Kapitola 3. Hospitácie na hodinách ľudového tanca, otázka č.9 v každom rozhovore.

Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

ČIERNIKOVÁ, Irina. Psychológia tanečného umelca, Bratislava: Vysoká škola múzických umení v Bratislave- Hudobná a tanečná fakulta, 2008. ISBN 978-80-85182-95-8

KŘENKOVÁ Mahulena, JANEČEK Václav. Základy pedagogické komunikace, Praha, Akademie múzických umění v Praze, 2020

VONDRUŠKOVÁ Alena. OD folklóru k folklorizmu, Strážnice, Ústav lidové kultury, 2000, ISBN 80-86156-35-4

BROUČEK, Stanislav, Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. 2. svazek., Věcná část A-N. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta (nakladatelství), 2007, SBN 978-80-204-1712-1

Prameny

NDM, 2024. *Eva Vajsová – životopis*. [online]. 2010 [cit.22.2.2024]. Dostupné na: <https://www.ndm.cz/cz/osoba/10161-vajsova-eva.html>

DUNCAN CENTRE, 2024. *O nás – Jan Malík, Dis*. [online]. 2024 [cit.22.2.2024]. Dostupné na: <https://www.duncancentre.cz/o-nas/jan-malik/>

DUNCAN CENTRE, 2024. *Stúdium – současný tanec* [online]. 2024 [cit.22.2.2024]. Dostupné na: <https://www.duncancentre.cz/studium/soucasny-tanec/>

Přílohy:

Lidový tanec, LT

I. ročník – očekávané výsledky vzdělávání a rozpis učiva	
Očekávané výsledky vzdělávání	Učivo - tematické celky
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ovládá správné držení těla s důrazem na funkcionální anatomii těla; - ovládá základní dechová cvičení; - ovládá hudební složku pohybu a základní typy metra; - orientuje se v prostoru, je schopen reagovat v souvislosti s ním; - částečně ovládá styl taneční techniky; - využívá taneční techniku ke zvyšování technické a fyzické způsobilosti; - ovládá dynamiku pohybu; - ovládá využívání prostoru, vědomě v něm pracuje a aplikuje zkušenosti; - osvojuje si tanec s partnerem; - ovládá jednoduché taneční vazby, figury a ucelené tance českého a moravského folklóru; - schopnost přednesu rytmizovaného textu, říkadla, lidové písně; - objevuje výrazové funkce rytmické, dynamické a prostorové v tanečním pohybu. 	<ul style="list-style-type: none"> - lidské tělo - hudební složka pohybu - prostor, změny - funkce tanečních technik - technika lidového tance a zpěvu a hlasového projevu - výrazové funkce v tanečním pohybu

Lidový tanec, LT

II. ročník, časová dotace 2 hodiny týdně	
Očekávané výsledky vzdělávání	Učivo - tematické celky
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ovládá správné držení těla s důrazem na funkcionální anatomii těla; - pracuje vědomě s prostorem, dynamikou a časem; - ovládá zákonitosti a styl taneční techniky, plně ji respektuje; - využívá osvojenou taneční techniku jako prostředek k umělecké práci; - ovládá pohybové kontrasty, rozlišuje kvalitu pohybu v příslušných souvislostech; - ovládá zásady využívání prostoru, vědomě je prakticky aplikuje; - ovládá tanec s partnerem; - ovládá charakteristické prvky a taneční vazby lidového tance českého a moravského; - schopnost pěveckého projevu a předzpěvu předznamenávající pohyb či tanec; - využívá techniku lidového tance ve vazbě na lidovou hudbu, lidový zpěv a lidovou slovesnost; - propojuje výrazové funkce rytmické, tvarové, dynamické a prostorové v tanečním pohybu; - využívá výrazové funkce v tanečním gestu k navození atmosféry, emocí a vztahů v prostředí; - projevuje vlastní, osobitý výraz; - improvizuje na hudební i nehupební podněty; 	<ul style="list-style-type: none"> - lidské tělo - prostory, změny - funkce tanečních technik - technika lidového tance a zpěvu a hlasového projevu - výrazové funkce v tanečním pohybu - zdroje osobitého výrazu, inspirace - improvizace, hra